

Rada vlády pro duševní zdraví

Záznam z mimořádného jednání on-line konaného dne 4. listopadu 2020

Přítomní členové (a pověření zástupci) Rady vlády pro duševní zdraví:

Ing. Andrej Babiš	předseda Rady vlády pro duševní zdraví (dále jen „Rada“), předseda vlády České republiky
Doc. MUDr. Jan Blatný, Ph.D.	výkonný místopředseda Rady, ministr zdravotnictví
MUDr. Dita Protopopová, Ph.D	tajemnice Rady, Ministerstvo zdravotnictví
Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová	náměstkyně pro řízení Sekce podpory seniorů (zástup za PM Dipl.-Pol. Janu Maláčovou, MSc.)
Ing. Robert Plaga, Ph.D.	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministr
RNDr. Josef Postránecký	Ministerstvo vnitra, státní tajemník (zástup za PM Jana Hamáčka)
NM Mgr. Jana Hanzlíková	Ministerstvo pro místní rozvoj, náměstkyně ministryně pro řízení sekce náměstkyně pro řízení sekce bydlení a sociálního začleňování. (zástup za PM Ing. Kláru Dostálovou)
Mgr. Marie Benešová	Ministerstvo spravedlnosti, ministryně
Ing. Marie Bílková	Ministerstvo financí NM (zástup za PM JUDr. Alenu Schillerovou, Ph.D.)
Mgr. Jakub Rychtecký	náměstek primátora města Pardubice, Svaz měst a obcí České republiky (zástup za Mgr. Radku Vladykovou)
Doc. MUDr. Martin Anders, Ph.D.	Psychiatrická společnost, Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně
prof. MUDr. Michal Hrdlička, Ph.D.	Sekce pro dětskou a dorostovou psychiatrii Psychiatrické společnosti, Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně
PaeDr. Blanka Veškrnová	Asociace komunitních služeb v oblasti péče o duševní zdraví
Marie Salomonodvá, MSci.	Předsedkyně Nevypust' Duši z.s., zástupce organizace

uživatelů péče v oblasti duševního zdraví

Ing. Josef Závíšek
předseda Sdružení pomoci duševně nemocným ČR z.s.,
zástupce organizace neformálních pečovatелů v oblasti
duševního zdraví

Ing. Jiří Horecký, Ph.D, MBA
prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR
(Mgr. Petr Hanuš- zástup)

Mgr. Martin Balada, LL.M.
výkonný ředitel Svazu zdravotních pojišťoven ČR

Ing. David Šmehlík, MHA
náměstek ředitele pro zdravotní péči, Všeobecná zdravotní
pojišťovna ČR

Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.
zmocněnkyně vlády pro lidská práva

PhDr. Petr Winkler, Ph.D.
koordinátor na problematiku sebevražd

Stálý host:

Srdan Matic
ředitel Světové zdravotnické organizace v České
republice-WHO

Omluvení členové:

prof. MUDr. Aleksi Šedo, DrSc.
předseda VV pro implementaci Strategie reformy psych.
péče,

Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.
zmocněnkyně vlády pro lidská práva

MUDr. Jiří Běhounek
hejtman, kraj Vysočina, Asociace krajů České republiky

Hosté:

PhDr. Ivan Duškov
náměstek ředitele VZP ČR pro služby klientům

Mgr. Tomáš Petříček, Ph.D.
Ministerstvo zahraničních věcí, ministr

PHDr. Lubomír Zaorálek
Ministerstvo kultury, ministr

Mgr. Jarmila Vedralová
ÚV, ředitelka-odbor protidrogové politiky

Mgr. Jan Vrbický
Ministerstvo práce a sociálních věcí

Mgr. Claudie Varhol
Svaz měst a obcí ČR

Mgr. Taťana Skalická
Ministerstvo spravedlnosti

Jednání Rady vlády pro duševní zdraví (dále jen Rada) probíhalo online.

Přítomno bylo 19 členů či pověřených zástupců a jeden stálý host z celkem 22 členů a Rada tak byla usnášeníschopná.

Jednání zahájil ve 13:04 hodin předseda Rady Andrej Babiš, který přivítal přítomné.

V úvodu vysvětlil, že jde o mimořádné jednání Rady, které svolal z důvodu aktuální situace v souvislosti s pandemií, a také na vyžádání členů vlády.

Termín 8. prosince 2020 pro řádné III. zasedání Rady vlády pro duševní zdraví nadále platí.

Mimořádné jednání má být krátké, s důrazem na diskuzi a je věnováno výlučně zmíněné souvislosti mezi probíhající epidemií COVID-19 a duševním zdravím.

V úvodní řeči předseda Rady zdůraznil, že si stejně jako ostatní evropské státy uvědomujeme, že tato epidemie neohrožuje obyvatele naší země pouze těžkým průběhem vlastního infekčního onemocnění nebo ekonomickými dopady nutných opatření, ale také významnou psychickou zátěží. Tato, pokud nebude aktivně řešena, bude mít za následek nárůst počtu lidí s duševními nemocemi v míře, se kterou se bude naše společnost a potažmo systém zdravotnictví a sociálních služeb jen těžce a dlouho vyrovnávat.

Již počátkem května proto jako předseda Rady ustavil mezirezortní pracovní skupinu, aby dopady epidemie způsobené koronavirem SARS CoV-2 do oblastí duševního zdraví zmapovala a navrhla opatření k jejich zmírnění. Mapování prokázalo u dospělé populace dvou až trojnásobný růst prevalence úzkostných a depresivních poruch a trojnásobné zvýšení rizika sebevraždy. K obdobným výsledkům došla i dotazníková studie Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy v Praze, kde se navíc jako nejvíce zasažené skupiny ukázaly ženy s dětmi, mladí lidé do 24 let a lidi z domácností postižených největším propadem příjmů.

Je nutno říct, že Ministerstvo zdravotnictví závažnost stavu již od počátku epidemie vnímalo a realizovalo aktivity k jeho řešení. Šlo například o zřízení bezplatné linky první psychické pomoci pod linkou 1212, tvorbu a publikace doporučení pro obecnou populaci na webu nebo metodickou podporu poskytovatelům zdravotní lůžkové péče v oboru psychiatrie.

Na základě doporučení pracovní skupiny Rady vlády navíc Ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s Všeobecnou zdravotní pojišťovnou iniciovalo vznik sítě center krizové intervence, tj. zdravotních krizových center. Tato centra jsou prvním kontaktem pro lidi v krizi, tedy v závažné duševní nepohodě a poskytují komplexní podporu od telefonické

linky, ambulantní služby až po krizová lůžka. Na jednání Rady dne 16. července 2020 byl domluven rozvoj sítě těchto center rovnoměrně rozmístěných po jednom v každém kraji tak, abychom zajistili dostupnost krizových služeb pro všechny potřebné.

Na závěr úvodní řeči předseda Rady Andrej Babiš informoval, že aktuálně opět funguje zdravotnická linka první psychické pomoci pro zdravotníky i obecnou populaci a pracuje se i na dalších opatřeních schválených touto Radou na minulém zasedání. Je si ale vědom, že se tím zdaleka nevyčerpali možnosti pomoci lidem ohroženým rozvojem duševních onemocnění a je rád za podněty ze strany ostatních rezortů, jako např. Ministerstva zahraničních věcí, které budou projednány a efektivní intervence budou realizovány.

Andrej Babiš poté předal slovo tajemnici Rady Ditě Protopopové, aby přednesla konkrétní návrhy opatření, o kterých následně proběhne diskuze. Tajemnice Rady na začátku zdůraznila, že jde o návrhy, které mají být diskutovány a případně upraveny, ale výsledkem jednání by již měly být konkrétní aktivity k realizaci. Navržená opatření se týkají informační kampaně k oblasti duševního zdraví vztahující se k epidemii COVID 19, kterou připraví a zrealizuje Ministerstvo zdravotnictví spolu s Národním ústavem duševního zdraví. Dále jde o posílení krizových linek ze strany MPSV, zejména zaměřených na dětskou populaci. V gesci MŠMT by bylo postupně implementovat do škol 20ti hodinový program prevence duševních onemocnění vyvinutý Národním ústavem duševního zdraví pro účely začlenění do Rámcového vzdělávacího programu a dále využití školních psychologů a psychologů z pedagogicko-psychologických poraden na (on-line) pomoc pro školní děti a jejich rodiče a posílení programů primární prevence a metodické vedení škol k využití těchto nástrojů. Kromě pokračování prací Ministerstva zdravotnictví a zdravotních pojišťoven na rozvoji sítě krizových center je klíčovým krokem zvýšení dostupnosti psychoterapie a psychosociálních intervencí. K uvedenému bylo navrženo vytvořit dotační titul nebo obdobný mechanismus pro terapeuty mimo zdravotnictví s absolvovaným akreditovaným výcvikem, kdy intervence budou limitovány počtem 10ti sezení a budou pro klienty zdarma. Na závěr tajemnice Dita Protopopová nabídla podporu odborníků na duševní zdraví i při tvorbě opatření v rámci současné situace na úrovni ministerstva či vlády. Návrh opatření byl členům Rady zaslán před jednáním a schválená dopracovaná opatření jsou přílohou tohoto zápisu.

Předseda Rady Andrej Babiš poté předal slovo ministrovi zahraničních věcí Tomáši Petříčkovi, který byl na Radu pozván jako host. Ministr Tomáš Petříček poděkoval tajemnici Rady za komunikaci s ním při přípravě návrhu opatření, se kterým souhlasí. Mnoho z uvedených opatření vychází ze zahraničních zkušeností, kterých souhrn posílal cestou tajemnice členům Rady v podkladech. Ještě by doporučil, aby byl zástupce Rady členem Ústředního krizového štábu. Za rezort zahraničních věcí rádi pomůžou s přípravou informační kampaně. Bylo by vhodné, aby informace byly dostupné na místech, kde se testuje nebo chodí na vyšetření, aby se téma dopadů epidemie na psychický stav lidí destigmatizovalo. V závěru ještě ministr zahraničních věcí zdůraznil poslední bod návrhu opatření, co je členení dezinformacím. Zde za rezort zahraničních věcí rádi nabídnou svou expertízu.

Po vstupu ministra zahraničních věcí otevřel předseda Rady diskuzi.

Ministr kultury Lubomír Zaorálek vyjádřil přesvědčení, že nejsou potřebná jen opatření v rámci zdravotnictví, ale i obecně vystupování Ministerstva zdravotnictví, které bude pravidelné, přehledné a poskytne lidem lepší představu o tom, co je čeká. Nejhorší je totiž nejistota. Zdravotnické věci vítá, zejména nápad zpřístupnit pomocí dotace psychotherapeutické služby. Zajímalo by ho, jak bude tato informace šířena, zda bude součástí informační kampaně, která je také součástí navržených opatření.

Tajemnice Rady upřesnila, že informace budou jednak součástí informační kampaně, ale bude také předána lince první psychické pomoci pod Ministerstvem zdravotnictví a krizovým linkám pod Ministerstvem práce a sociálních věcí tak, aby se vytvořila vícestupňová pomoc. Tam, kde krizová telefonická pomoc nestačí, bude lidem nabídnuta psychotherapeutická podpora, za kterou nemusí platit. Informaci bude samozřejmě šířit i profesní asociace sdružující terapeuty, kteří budou intervence poskytovat.

Ministryně spravedlnosti Marie Benešová vznesla dotaz, kolik budou tato opatření stát a zda je na ně finanční krytí. Tajemnice Rady sdělila, že za účelem ověření zájmu a efektu poskytování psychotherapeutické podpory bylo navrženo zapojit 240 terapeutů a 200 pacientohodin, přičemž v rámci první investice se jedná přibližně o náklady ve výši přibližně 33 milionů Kč. Ostatní opatření bude potřeba nacenit, co bude realizováno ve velmi krátké době, pokud budou schválena. Předseda Rady doplnil, že dotační titul je navržen pod Radou a informační kampaň má realizovat Ministerstvo zdravotnictví.

Tajemnice Rady toto potvrdila, pouze vyjádřila obavu, že Ministerstvo zdravotnictví na to nebude mít finanční prostředky.

Zde bylo ministrem zdravotnictví Janem Blatným odsouhlaseno, že Ministerstvo zdravotnictví k pokrytí této kampaně využije část z již schválených financí (50 mil. Kč) na informační kampaň k epidemii COVID-19.

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Robert Plaga sdělil, že za jeho rezort nyní komunikují se školami z velké části napřímo, v poslední vlně informací bylo obsaženo, jak komunikovat s dětmi o koronaviru, jak zahájit adaptační proces po návratu, kdy při výskytu psychických obtíží doporučují školám kontaktní místa, kam se obrátit. Pokud existuje nějaká aktivita, která by mohla cestou učitelů přenést informace k duševnímu zdraví k dětem a do rodin, jsou této debatě otevřeni.

Marie Salomonová vznesla dotaz ohledně výjimky z opatření v rámci nouzového stavu pro soukromé psychotherapeuty mimo zdravotnictví. Upozornila, že nejenom přibývají do systému noví pacienti, ale i ti s chronickými potížemi, pro které je psychotherapie významnou součástí léčby, se horší. Dále se dotazovala na podporu pro studenty středních škol. Žádala také o řešení situace u hospitalizovaných pacientů s duševním onemocněním, kteří mají v souvislosti s vládními opatřeními výrazně omezeny aktivity, možnosti kontaktů i vycházek. Zejména apelovala na zajištění kontaktů s blízkými, např. pomocí telekonferencí.

Tajemnice Rady a ministr zdravotnictví prezentovali důvody pro neudělení výjimky.

Předseda Rady vyjádřil přesvědčení, že by bylo vhodné zamezit přerušení této psychologické podpory pro lidi, kteří jí nemůžou přijmout online a požádal zástupce Ministerstva zdravotnictví, aby k tomu ještě jednali a rozhodnutí přehodnotili.

Ředitelka odboru protidrogové politiky Jarmila Vedralová informovala o dopadech do oblasti závislostního chování. Pozorují zvýšený nárůst užívání návykových látek u dětí, zejména jde o konopné látky, alkohol, tabák a zvýšený pohyb v online prostředí (zčásti daný zavedením online výuky), dále je zřejmá kumulace problémů v rodinách. Informovala také o aktivitách a formách pomoci ve své gesci (např. linka pro odvykání s komponentou psychologické pomoci, mapa pomoci, online programy v oblasti primární prevence, online doučování). V tomto kontextu budou jednat s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ohledně podpory škol ve využívání dostupných nástrojů. V závěru doplnila, že pandemie má a bude mít negativní dopady i do oblasti závislostního chování u dospělých.

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Robert Plaga poděkoval za podněty a nabídky a potvrdil, že za s Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jsou připraveni všemi kanály, kterými se základními i středními školami komunikují, využití těchto nástrojů podpořit. U studentů s uloženou pracovní povinností se také pokusí o komunikaci, pouze se obává, že v tomto případě není škola samotná tím správným kanálem. Na základě dotazu Jarmily Vedralové informoval také o internetových platformách, které školy využívají pro práci se žáky a studenty s potvrzením, že v tomto ohledu nejsou školy nijak limitovány a mají k dispozici dostatečnou podporu.

Náměstkyně Ministerstva financí Marie Bílková k prvnímu opatření ohledně informační kampaně požádala o dopracování tak, aby byly pokryty všechny způsoby komunikace (včetně sociálních sítí) a všechny témata a cílové skupiny. Dále apelovala na využití již existujících dobrovolnických platforem, aby nedocházelo k duplicitám. K materiálu ohledně zahraničních zkušeností poznamenala, že všechny přístupy, které jsou tam popsány, jsou založeny na distanční péči. Je proto toho názoru, že i u nás bychom měli všechny intervence, u kterých je to možné, poskytovat distančně. To se týká i psychoterapie. V závěru k opatření číslo 4 upozornila, aby nebylo dotačním titulem financováno něco, co může být hrazeno z veřejného zdravotního pojištění.

Tajemnice Rady vysvětlila, že zde nejde o zdravotní služby, nelze tedy využít standardní cestu úhrad z veřejného zdravotního pojištění.

Předseda Rady Andrej Babiš zdůraznil u opatření číslo 4 nutnost rychlého zprocesování a dále upozornil na negativní vliv médií, které stylem komunikace tématu epidemie posilují obavy a bezradnost u obecné populace.

Zde nabídnul pomoc jak ministr zahraničních věcí Tomáš Petříček, který je již v této věci v kontaktu s ředitelem České televize, tak ministr kultury Lubomír Zaorálek.

Ministr zahraničních věcí Tomáš Petříček ještě upozornil, že dle dostupných dat jsou jednou z ohrožených skupin ohledně dopadů epidemie COVID-19 na psychický stav mladí lidé ve věku 18–25 let, často studenti vysokých škol. Domluví se s ministrem Robertem Plagou ohledně možnosti zprostředkování pomoci cestou univerzit.

Vedoucí výzkumného programu sociální psychiatrie v Národním ústavu duševního zdraví Petr Winkler ještě zdůraznil u opatření číslo 1 oblast sebepěče, na kterou se je nutno soustředit samostatně a přenést jí do formy webových stránek i mobilní aplikace. Argumentoval tím, že pokud nyní v populaci má 30 % lidí psychické obtíže, nelze to řešit pouze posílením služeb psychoterapie, ale musí se učit pečovat ohledně duševního zdraví sami o sebe. Tato oblast bude součástí plánované informační kampaně.

Náměstkyně Ministerstva práce a sociálních věcí Zuzana Jentschke Stöcklová u opatření ohledně posílení krizových linek ze strany MPSV upozornila, že jsou schopni je podpořit dotačním titulem, ale až od příštího roku, pro tento rok již dotační řízení skončila. V případě, že by to bylo nutné intervenovat ještě v tomto roce, potřebovali by od Ministerstva financí alokovat přibližně 50 mil. Kč. Bylo domluveno, že připraví konkrétní návrh a požadavek.

Na závěr jednání dal předseda Rady Ing. Andrej Babiš hlasovat o usnesení.

Usnesení č. 20/9

Rada vlády pro duševní zdraví schvaluje soubor opatření v oblasti péče o duševní zdraví pro druhou vlnu epidemie COVID 19 a doporučuje vládě ČR zadat jejich realizaci. Pro tyto účely ukládá tajemnici Rady zajistit dopracování nákladů na jednotlivá opatření a zpracovat finální materiál pro předložení na jednání vlády.

Hlasování:

19 – PRO

0 – PROTI

0 – ZDRŽEL SE

Usnesení bylo přijato.

Po odhlasování usnesení bylo rozhodnuto, že dopracovaný materiál bude předložen v pátek dne 6. listopadu 2020 na Radu vlády pro zdravotní rizika a poté ke schválení vládě ČR.

Mimořádné jednání Rady vlády pro duševní zdraví bylo ukončeno ve 14:00 hodin, další jednání se bude konat dne 8. prosince 2020.

Zapsala: Dita Protopopová, tajemnice Rady

V Praze dne 11. listopadu 2020